

Inhoud

8 *Woord vooraf*

DE VERHALEN:

14 *De dwaze monnik Ji*

18 *Een meloen als koning*

24 *Nasroeddin en zijn ezel*

26 *Hoe de zot de leraar van de koning werd*

29 *Tijl Uilenspiegel schildert zich rijk*

35 *Rabia*

39 *Hongersnood in het bos*

42 *Nasroeddin en zijn buurman*

48 *Marpa en Milarepa*

56 *Gierigheid loont niet*

59 *God beschermt de dwazen*

61 *De vinger van Gutei*

63 *De zot en de ezel*

67 *Dorp op krukken*

70 *De varkens van de sjeik*

79 *Mens erger je niet volgens Gurdjieff*

- 82 *Zout en meel*
84 *De verlichting van de dorpsgek*
87 *Jonge hondjes*
89 *De drie adviezen van de vogel*
92 *Kan het nog dommer?*
99 *Hoe ziet God eruit?*
101 *Slim is anders*
103 *Erger dan een clown*
106 *Odysseus en de cycloop*
112 *De smaak van het zwaard*
116 *Jij hebt gelijk!*
118 *De slimme dokter*
120 *Wat zeg je?!*
123 *Chelm, het domste dorp ter wereld*

Woord vooraf

Wees niet bang dat ik gek word.

Als je al gek bent, kun je het niet worden.

En iedereen weet toch dat ik al gek ben?

Bhagwan Rajneesh

Je kunt beter een dwaas zijn die alles gelooft,

dan een slimmerik die niets gelooft.

Rabbi Nachman van Breslov

ER WAS EENS EEN ZENMEESTER die zijn leerlingen optrommelde voor een lezing. Hij keek hen aan, zweeg een kwartier en liep toen weg. Zijn leerlingen bleven verbijsterd achter. Later verklaarde hij: 'Er viel helemaal niets te zeggen, want er is geen enkel probleem. Daarbij hebben alle leraren in het verleden alles al gezegd.'

Zenleraren kennen het Nederlandse gezegde niet dat we gewoon moeten doen, omdat dat al gek genoeg is. Integendeel, deze meesters passen alle mogelijke en onmogelijke shocktherapieën toe om leerlingen uit hun slapende bestaan te wekken en het conventionele denken kort te sluiten. Zenleraren staan niet alleen. De dwaze lama's uit Tibet, de Osho's en Sai Baba's uit India, Moellah Nasroeddin, derwisjen en andere soefileraren uit het Midden-Oosten doen voor hen niet onder, verzinnen de gekste dingen en geven soms hun leerlingen een flink pak slaag. Altijd voor het goede doel: het bereiken van verlichting.

Zijn die leraren de weg kwijt of juist geniaal? Wat is gek trouwens? Psychologen hebben het over deviant gedrag; een deftige manier om te zeggen dat alles wat afwijkt van het normale gek is. Dan is het maar goed dat zoveel mensen gek doen, want als iedereen normaal was, zou de wereld er saai en grijs uitzien.

Afwijken kan van beide uitersten van gewoon gedrag, wat gewoon ook moge wezen. Pal tegenover de geniale gekte van Gutei, Moellah Nasroeddin en andere spirituele helden staat de goedgelovige sul, de lamme goedzak die bij zijn geboorte wat minder verstand meekreeg dan de gemiddelde mens. Zo ook Gimpel, de archetypische schlemiel van de joodse schrijver Isaac Bashevis Singer. Ze noemen hem imbeciel, ezel, stomkop, stommeeling, zot, dwaas en gek. Toch is hij alleen maar goedgelovig. Hij gelooft namelijk alles wat men hem op de mouw speldt. Het zou toch waar kunnen zijn? Natuurlijk maakt iedereen misbruik van hem, maar Gimpel heeft het laatste woord: beter goedgelovig dan ongelovig!

Gimpel heeft heel wat familie rondlopen in volksverhalen. Die wijdvertakte familie laat de wereldwijde populariteit zien van verhalen over zotten, dwazen of mensen die eenvoudig te bedotten zijn. Zo heeft Rusland zijn domme Hans, die altijd lui bij de kachel ligt

en Spanje zijn Don Quichot. De familie bevat ook een andere tak: de slimmeriken die de domheid van anderen aan het licht brengen, zoals Reintje de Vos, Tijl Uilenspiegel en de Duitse Baron von Münchhausen. Zou het toeval zijn dat in dit soort verhalen vaak de heersers de klos zijn?

Blijkbaar hebben we altijd al behoefte gehad aan zowel helden als antihelden, bedriegers en bedotters, freaks en clowns die relativeren, routines doorbreken, heilige huisjes omverschoppen en ons naast een bevrijdende lach ook een bredere kijk op de wereld schenken.

Verhalen kunnen op de lachspieren werken, maar zijn ook een spiegel voor ons eigen gedrag en dat van onze samenleving, waarin we compromissen sluiten waar niemand eigenlijk gelukkig mee is. Wie herkent in het verhaal over de hongersnood in het bos niet de tweedeling tussen rijk en arm die steeds groter wordt?

De enige vorm van vermaak die niet in deze bundel voorkomt is leedvermaak. Er wordt niet gespot met onze domme of geniaal-gekke medemensen. Laten we blij zijn dat ze het leven kleur en geur, kraak en smaak geven! Daarom lachen we niet om hen, maar met hen en zijn we hun dankbaar voor zoveel zogenaamde stommiteiten die ons een spiegel voorhouden.

Wim van der Zwan

DE VERHALEN

De dwaze monnik Ji

HEEL LANG GELEDEN WOONDE ER IN CHINA een monnik. Hij heette Ji Gong, maar iedereen noemde hem Gekke Ji, de dwaze monnik. Ji nam het niet zo nauw met de voorschriften. Hij was op zijn zachtst gezegd niet echt aangepast. Hij liep in vodden, at vlees en dronk zelfs wijn. En niet zo'n beetje ook. 's Avonds zag je hem vaak zwalkend over straat lopen. 's Ochtends zag niemand hem. Dan sliep hij zijn roes uit.

Toch mocht iedereen hem wel, want hij had een goed karakter. Met zijn imposante uiterlijk sprong hij voor iedereen in de bres en belagers bedachten zich wel tweemaal voor ze de strijd met hem aangingen. Hij kwam op voor de armen en onderdrukten, en op zijn eet- en drinkgewoontes na was hij een devote en trouwe monnik. Daarbij had zijn studie

van de boeddhistische geschriften bijzondere talenten in hem wakker gemaakt.

Iedereen in China kent wel zo'n verhaal, zoals de volgende geschiedenis. Het is echt gebeurd.

Het dorp waar Ji woonde lag in de luwte van een berg met een mooie tempel. Op zekere dag verkondigde Gekke Ji dat deze berg zou gaan vliegen. Men was wel wat gewend van Ji, maar dit was echt te gek voor woorden en de mensen negeerden zijn waarschuwingen. Zeker weer te diep in het glaasje gekeken.

Dezelfde dag werd in de tempel een huwelijk ingezegend. Gekke Ji zag voor zijn geestesoog de ramp en stormde op de tempel af. Hij tilde de bruid op en zette het op een lopen. Verontwaardigd renden alle bruiloftsgasten achter hem aan. Er mocht dan een steekje los zijn aan die monnik, maar een bruid ontvoeren ging echt te ver. Al spoedig zat het hele dorp achter hem aan.